

DE SPRIDER IDÉER OM

produktivitet

Om europeiska produktivetscentra och deras publikationer berättar här civilekonom Einar Hardin

UNDER DE SENASTE FEM ÅRENS diskussioner och debatter i Västeuropa har man blivit allt mer övertygad om att anspråken på näringslivets prestationsförmåga kommer att successivt öka i än snabbare takt än tidigare. För det första har stora befolkningsgrupper fått ökade möjligheter att höja sina inkomster och därigenom sin efterfrågan på varor. För det andra kan man inte utesluta möjligheten att den internationella politiska spänningen fortsätter över en längre följd av år och därigenom kommer att kräva allt större rustningsutgifter. På längre sikt kan dessa ökade anspråk tillfredsställas endast genom att samhällets produktivitet ständigt växer.

Som ett led i försöken att skapa förutsättningar för en sådan ökad produktivitet började de flesta länder i Västeuropa för några år sedan upprätta särskilda centra för dessa ansträngningar. I Västtyskland bildades Rationaliserungs-Kuratorium der Deutschen Wirtschaft (RKW) och i Frankrike dels ett planerande utskott, Comité National de la Productivité, dels ett verkställande organ, Association Française pour l'Accroissement de la Productivité. Italien skapade en Comitato Nazionale per la Produttività. Österrike fick sitt Österreichisches Produktivitäts-Zentrum, Danmark sitt Produktivitetssudvalg, och liknande skedde i Belgien och Nederländerna. England, som redan under andra världskriget på allvar uppmärksammat produktivitetens problem, föredrog däremot att förlägga sina ansträngningar på området till en rad statliga, halvstatliga och privata organ.

I styrelserna för samtliga egentliga produktivets-

centra ingår representanter för både arbetsgivare och arbetstagare. Därutöver förekommer statliga representanter bl.a. i de tyska, italienska och danska centra och i det franska för planering.

Arbetsuppgifterna varierar något, beroende på landets lokala förhållanden och organisationens budget, men innefattar nästan genomgående undersökningar om produktiviteten, planering och resor inom ramen för tekniska biståndsprogrammet, teknisk informationsverksamhet samt upplysning. Alla centra går ut från uppfattningen, att resultaten av inhemsk och utländsk forskning och praktisk verksamhet kommer till användning alltför lite. Högre produktivitet kan nås, om man mera aktivt och effektivt samlar och sprider existerande kunskaper, om man skapar en känsla för att förbättringar av varor och tjänster, tillverknings- och säljmetoder osv. alltid är möjliga och om man allmänt ökar folks intresse och mottaglighet för nya idéer och tillvägagångssätt. För upplysningen har särskilda tidskrifter i produktivetsfrågor kommit att spela en betydande roll. De är inte inriktade på att lämna teknisk information utan söker främst dra uppmärksamheten till det faktum att olika medel att höja produktiviteten existerar, återge huvuddragen av dessa medels natur och verkningar och därigenom stimulera till en omprövning av bestående förhållanden och till ett ökat intresse för ytterligare upplysningar.

Det tyska RKW, som har en omfattande central och regional organisation, har sedan 1950 som sitt huvudsakliga organ den månatliga tidskriften *Rationalisierung*. Inom sitt A4-format med ca 25 sidor per nummer

innehåller den allmänna och speciella artiklar om förhållandena i Tyskland och utlandet samt en relativt ingående litteraturöversikt. Bland de allmänna artiklarna märks i ett av numren en grundlig inventering av den västtyska »rationaliseringsrörelsens» och särskilt RKW:s verksamhet vid årsskiftet 1952/53. Den västtyska förbundsregeringens syn på den ekonomiska politiken klargörs i en uppsats av ekonomiminister Erhardt angående målen och medlen för en fortlöpande ekonomisk expansion. Andra artiklar behandlar rationaliseringens faror och praktiska gränser. Därutöver förekommer en mängd mera speciella artiklar på tekniska, organisatoriska och även psykologiska områden, redogörelser för det organiserade byte av erfarenheter som sker inom flera tyska industrier, mätningar av produktiviteten osv.

Ett särskilt avsnitt av tidskriften ägnas åt att beskriva konkreta fall av framgångsrik rationalisering. Därutöver förekommer sammandrag ur den utländska, främst engelska och amerikanska, facklitteraturen och en översikt av tidskrifts- och boklitteraturen, inklusive RKW:s egna publikationer.

Rationalisierung är inte branschbunden utan behandlar främst sådana frågor som är aktuella på de flesta verksamhetsområden. Av allt att döma är den avsedd för folk, som har åtminstone en viss teknisk eller företagsekonomisk skolning.

Utöver denna tidskrift ger RKW också ut en stencilerad skrift om fyra à fem sidor med ca tre nummer per månad, kallad *RKW — Kurznachrichten*. I motsats till *Rationalisierung* är denna publikation tillgänglig endast för RKW:s egna medlemmar. Den innehåller korta notiser om lyckad rationalisering, om konferenser,

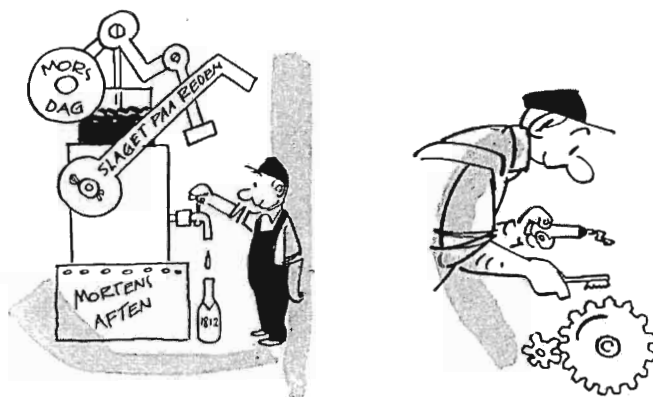

Att leda den industriella orkestern är en svår konst. Teckning ur den franska produktivitetstidskriften »Les Cahiers de la Productivité».

utställningar, publikationer, filmer, studieresor, tekniskt samarbete mellan företag osv. och har enligt uppgift mötts med stor entusiasm.

Österrikes organ för produktivetsfrågor, som i förhållande till landets storlek är mycket omfattande, ger ut tidskriften *Der Schlüssel*. Denna är också månatlig och innehåller ca åtta sidor av en smärre eftermiddagstidnings format. Liksom *Rationalisierung* har den ett ganska blandat innehåll. Helt naturligt förekommer ett antal allmänna artiklar om varför det är viktigt med

höjd produktivitet. Därutöver har den mera speciella artiklar; sålunda förekommer det en halvsidesartikel om den svenska uppfinningen Tetra-Pak, artiklar om utbildning av skogsarbetare i Österrike, om mönsterfabri-

Ange på varje maskindel när den senast bör bytas ut, råder danska »Produktivetsnyt» och påminner om regelbunden smörjning: »Børst tænder!»

ker i Tyskland osv. Mycket intresse ägnas åt amerikanska förhållanden och åt verksamheten i andra motsvarande västeuropeiska organ, vidare återges lösningar av praktiska produktionsproblem och redogörs för studieresor, kurser och konferenser. Tidskriften är populärt hållen, lättläst och sannolikt intressant för en bredare allmänhet.

Det verkställande organet för produktivitet i Frankrike svarar för den månatliga tidskriften *Productivité Française*. På dess 50—70 sidor bereds stort utrymme åt allmänna uttalanden om nödvändigheten att öka Frankrikes produktivitet, och debatter och politiska anföranden härom refereras ganska detaljerat. Allmänna ekonomisk-politiska problem, såsom frågan om en ständig inflation är oundviklig, är också ganska vanliga. Därutöver förekommer artiklar om marknadsforskning, mätningar av produktivitet, psykologiska prov, jordbruksteknik osv., och vissa nummer ägnas nästan helt åt speciella områden, såsom kontorsarbetets rationalisering, hushållsarbete och jordbruk. Stort utrymme lämnas åt redogörelser för amerikanska erfarenheter, men bortsett härifrån är materialet mestadels av inhemskt ursprung. Tidskriften är avgjort allmänt hållen, lättläst och ganska intressant. För att påverka läsarna tycks man i rätt stor utsträckning lita till känslomässiga argument.

Medan *Productivité Française* avser att täcka många olika områden på en gång inriktar man sig mera på en bransch åt gången i en bilaga till den, kallad *Les Cahiers de la Productivité*. Med undantag av en åttiosidig rapport om fackföreningsrörelsen i USA omfattar denna bilaga vanligen omkring trettiotvå sidor. Den innehåller lättsmälta sammandrag och rapporter från studieresor till andra länder och täcker en mängd olika industri- och andra verksamhetsgrenar.

Varken *Productivité Française* eller *Les Cahiers* för-

söker apa efter eller ersätta existerande franska eller utländska tidskrifter av mera teknisk natur. *Les Cahiers* är avsedd att ge arbetare, förmän, verkmästare, ingenjörer, fackföreningsledare, hantverkare och folk i allmänhet en lättillgänglig och lättsmält information om nya metoder för tillverkning och organisation, uppfinningar m.m.

Månadstidskriften *Produttività* ges ut av den italienska rikskommittén för produktivitet. Tyvärr är endast ett nummer tillgängligt för författaren, aprilnumret 1951. I sitt A4-format med nära hundratalet sidor täcker det ett stort område: allmänna och finansiella problem, tekniska och psykologiska frågor, distribution o.d. Materialet är nästan uteslutande av utländskt ursprung. Dels ingår originalartiklar som översatts till italienska, dels översättningar av artiklar i utländska tidskrifter, däribland *Industrias* om tillverkning av järnsvamp (1950: *International*). Vidare sammanfattas rapporter om produktivitet från västeuropeiska länder. Tidskriften innehåller också omfattande recensioner för att inte säga referat av främst engelskspråkig teknisk och företagsekonomisk litteratur. Den förefaller vända sig till ungefär samma slags publik som *Rationalisierung* och liknar den senare även däri att emotionella argument har mycket liten omfattning.

Liksom *Der Schlüssel* är den engelska *Target* till formatet lik en eftermiddagstidning och innehåller ofta fyra à åtta sidor. Den är nu sex år gammal och ges ut av det brittiska finansdepartementets avdelning för information.

I de tillgängliga numren av *Target* förekommer inga allmänna artiklar om t.ex. nödvändigheten av höjd produktivitet. I stället fylls tidskriften av omedelbara praktiska exempel, rikligt illustrerade med fotografier av arbetsoperationer och utrustning. Bl.a. beskrivs materialhanteringen i ett engelskt järnbruk, prisbelönta idéer i förslagsverksamhet, klassifikationssystem för lagerkontroll samt lärlingsutbildning. Tidskriften är avsedd att peka på praktiska åtgärder och blir så mycket mer realistisk som exemplen är tagna från namngivna engelska fabriker. De flesta av de övriga artiklarna avser rapporter som givits ut av olika organ för produktivitet, såsom det för sina utmärkta USA-rapporter kända Anglo-American Council on Productivity.

Det danska Produktivitetsudvalget berättar i sin tidskrift *Produktivtets-Nyt*, att kommittén tillsatts av handelsdepartementet med uppgift att främja effektiviteten inom dansk industri och att den har att inom ramen härför välja arbetsuppgifter och sätt att fullgöra dessa. Styrelsen består av representanter för arbetsgivare och anställda samt för den danska staten, och verksamheten finansieras helt med statliga medel. Kommittén syns inrikta sig på själva planeringen och utformningen av program som främjar produktiviteten och söker efter experiment- och inkörningsstadiets slut få något bestående organ att överta skötseln av programmet. Hitills har verksamheten bestått i att organisera det danska

deltagandet i det tekniska biståndsprogrammets studieresor till USA och inom Europa, skaffa och acklimatisera utländska konsulter, mäta produktiviteten, förmedla upplysnings- och instruktionsfilmer, distribuera utländska rapporter om produktivitet, bygga upp en teknisk informationstjänst och bedriva allmän upplysning.

Produktivtets-Nyt går för närvarande ut i ungefär 18 000 exemplar och sänds gratis till företagsnämnder och en stor krets av intresserade och opinionsbildande personer och grupper. Den är journalistiskt mycket tilltalande och kan förstås av de flesta.

På sina 16—20 sidor innehåller den t.ex. en berättelse om fördelarna av att företagsledningen klargör för sig själv vad den vill nå med verksamheten och gör upp en helhetsplan som passar in på denna målsättning. Vidare ingår bl.a. en redogörelse för vanliga svetsningsfel, en diskussion om hur kostnader redovisas och produktiviteten kontrolleras, vidare sammanfattningar av konferenser och rapporter om produktivitet.

Nytan av dessa tidskrifter är naturligtvis mycket svår att mäta, och en bedömning härav kräver att man känner till en hel del mer om dem. Bland annat skulle man gärna vilja veta om de fyller luckor, som lämnats öppna av andra tidskrifter, hur många läsare de har inom olika folkgrupper och i vilken utsträckning och riktning läsarna påverkas. Ingen kan emellertid förneka, att varje land behöver åstadkomma en effektivare förmedling av kunskaper till alla grupper i samhället, en uppluckring av vanetänkandet och en ökad mottaglighet för nya idéer.

